

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 34 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	

TA'LIM XIZMATLARI BOZORI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA TA'LIM KLASTERLARINING ROLI

Imamova Nilufar Asamutdinovna

TDSHU, Xalqaro reytinglar bilan ishlash

bo'limi boshlig'i, mustaqil izlanuvchi

E-mail: nilufar_imamova@tsuos.uz

ORCID - 0000-0001-9723-5348

Annotatsiya: Maqolada xizmatlar sohasi, ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi va undagi ta'lim xizmatlarining ulushi, ta'lim xizmatlari bozorining milliy iqtisodiyotdagi o'rni, rivojlanish tendensiyalari va uning samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada ta'lim klasterlarining raqobatbardoshlikni oshirish, mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash, innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlash hamda hududiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: xizmatlar bozori, ta'lim xizmatlari, milliy iqtisodiyot, samaradorlik, ta'lim klasteri, raqobatbardoshlik, innovatsiya.

Abstract: The article analyzes the service sector, the volume of market-provided services and the share of educational services within it, as well as the role of the education services market in the national economy, its development trends, and the role of educational clusters in enhancing efficiency. Furthermore, the study highlights the significance of educational clusters in increasing competitiveness, training specialists in line with labor market requirements, supporting innovation, and ensuring regional sustainability.

Key words: service market, educational services, national economy, efficiency, educational cluster, competitiveness, innovation.

Аннотация: В статье анализируются сфера услуг, объем предоставленных рыночных услуг и доля образовательных услуг в них, а также место рынка образовательных услуг в национальной экономике, тенденции его развития и роль образовательных кластеров в повышении эффективности. Кроме того, рассматривается значение образовательных кластеров в повышении конкурентоспособности, подготовке кадров в соответствии с требованиями рынка труда, поддержке инновационного развития и обеспечении региональной устойчивости.

Ключевые слова: рынок услуг, образовательные услуги, национальная экономика, эффективность, образовательный кластер, конкурентоспособность, инновация.

KIRISH

Milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash, axborotlashgan, bilimlarga asoslangan jamiyatga o'tish, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish hamda raqobatbardoshligini ta'minlashda xizmatlar sohasini, xususan, ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirish muhim vazifalardan sanaladi. Globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi sharoitida ta'lim xizmatlari bozori milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim xizmatlari bozori nafaqat jamiyatning bilim olish ehtiyojlarini qondiradi, balki inson kapitalini shakllantirish, innovatsion jarayonlarni rivojlantirish va mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, ta'lim xizmatlari bozorining samaradorligini oshirish mexanizmlarini izlash dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardandir.

Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirish jarayonlarida ta'lim klasterlari faoliyati alohida o'rin tutadi. Ta'lim klasteri – bu markzada yadro OTM bo'lgan turli darajadagi ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot markazlari, ishlab chiqarish korxonalari hamda davlat boshqaruv organlarining o'zaro integratsiyasi asosida yo'lga qo'yiladigan faoliyat shakli bo'lib, u ta'lim jarayonini mehnat bozori talablari bilan uyg'unlashtirishga, innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishga va yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Ushbu faoliyat shakli ta'lim xizmatlari bozorida klasterlash mexanizmlarini joriy etish, uning samaradorligini oshirish, sifat va raqobatbardoshlikni ta'minlash hamda ta'limni milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanish omiliga

aylantirish imkonini beradi. Shu bois, ushbu mavzu bo'yicha ilmiy tadqiqot olib borish va aniq xulosalar ishlab chiqish muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Mazkur tadqiqot yo'nalishida turli olimlar ilmiy izlanishlar olib borganlar. Xususan, ta'lim xizmatlari bozorida universitetlarning o'rni, ularning bir vaqtning o'zida bir qancha funksiyalarni bajara olmaslik holatidan kelib chiqib, ixtisoslashuvni amalga oshirishlariga ko'ra ularni klassik universitetlar, tadbirkorlik, ilmiy tadqiqot, korporativ, tarmoqli, virtual universitetlarga ajratish mumkinligi tadqiqotchi V.S. Efimov tomonidan¹; oliy ta'lim tizimining pirovard natijadagi samaradorligini ta'minlashga ta'lim xizmatini ko'rsatuvchilar o'rtasidagi, sifatli ta'lim xizmatidan foydalanish bo'yicha iste'molchilar o'rtasidagi, ayni vaqtda, ta'lim xizmatini taklif etuvchilar va uning talabgorlari o'rtasidagi o'zaro raqobat kurashlari oqibatida ta'minlanishi bo'yicha² hamda xizmatlar sohasi milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, bozor munosabatlarining rivojlanishi ko'p jihatdan xizmatlar sektori taraqqiyotiga bog'liqligi, xizmatlar iqtisodiyotining shakllanganligi bozor munosabatlarining qaror topganligini bildiruvchi muhim belgilaridan biri ekanligi haqida³ N.To'xliyev va boshqa iqtisodchi olimlar tadqiqotlar olib borganlar. Shuningdek, A.A.Khamidova, B.Sh.Musayev, J.G'afforovlar⁴ ta'lim xizmatlari bozori, ularning raqamli iqtisodiyot sharoitida takomillashuvi bo'yicha, aynan soha va tarmoq klasterlari, ta'lim klasterlari va ularning samaradorlik omillari bo'yicha esa, M.Delgado, M.Xudoyqulov, I.S.Ochilov hamda B.Usmonov⁵ va boshqalar tadqiqotlar olib borganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda xizmatlar sohasida ko'rsatilgan jami bozor xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari, undagi ta'lim xizmatlarini o'rni, ta'lim klasterining ta'lim xizmatlari samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini ochib berish maqsad qilingan. Tadqiqotda tizimli tahlil, statistik kuzatuv, qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Shuningdek, ta'lim xizmatlari bozorining rivojlanish tendensiyalarini, ularning dinamikasini tahlil qilish uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligining statistik ma'lumotlari tahlilidan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy iqtisodiyotda xizmatlar sohasi muhim ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biri bo'lib, u aholi va tadbirkorlik subyektlari uchun ko'rsatiladigan barcha xizmatlarni, xususan, savdo va vositachilik, transport va logistika, aloqa va axborot-kommunikatsiya, moliyaviy xizmatlar, ta'lim xizmatlari, mehmonxona va restoran (turizm) xizmatlari, madaniyat, sport va ko'ngilochar xizmatlar, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar, uy-joy va kommunal xizmatlar, shaxsiy va boshqa turdagi xizmatlarni o'z ichiga oladi.

Aholiga ko'rsatiladigan xizmatlar o'z vazifasiga ko'ra, quyidagi turlarga bo'linadi: Moddiy xizmatlar va Ijtimoiy-madaniy xizmatlar.

Moddiy xizmatlar iste'molchilarning moddiy-maishiy ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan xizmatlardir. Ularga uy-joy-kommunal xizmatlari, buyumlarni yasash va ta'mirlash ishlari, savdo va umumiy ovqatlanish xizmatlari, transport xizmatlari kiradi.

Ijtimoiy-madaniy xizmatlar nomoddiy xizmatlar hisoblanadi. Ular iste'molchining ma'naviy, intellektual ehtiyojlarini, ularning me'yoridagi turmush kechirishini ta'minlashga yo'naltirilgan xizmatlar bo'lib, tibbiy xizmatlar, madaniyat, turizm va ta'lim xizmatlari shular jumlasidandir⁶.

Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi tadqiqotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2017–2024-yillarda ko'rsatilgan xizmatlar umumiy hajmi 2,5 baravarga ortib, soha yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 2017-yildagi 38,1 foizdan 47,4 foizga ko'tarildi. Bu ko'rsatkich xizmatlar sektori iqtisodiyotdagi o'rni va ta'siri oshib borayotganini

1 Типология университетов, модели и инструменты организационного развития. Под ред. В.С. Ефимова. – Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2018. – 52 с.

2 Н.Тўхлиев., Қ.Қуролов. Ўзбекистонда олий таълим тизими ривожланиши миқдор ва сифат баҳолаш /Монография/ "Ilm-Ziyo-Zakovat" нашриёти, Тошкент – 2018. 128 б.

3 To'xliyev N., Xolmatov N., Ermamatov Sh., Xaqberdiyev Q. O'zbekiston iqtisodiyoti. Darslik. T.: O'zbekiston, 2018.-488 b.

4 A.A. Khamidova. Organizational-economic mechanism of educational services market development. Journal of Humanity and Intelligence. № 02/06. 2023. 317-319 p., J.G'afforov. (2024). Raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'lim xizmatlari sohasining umumiy ko'rinishi. Iqtisodiyot va ta'lim, 25(2), 270–274., B.SH.Musayev. Oliy ta'lim xizmatlarini raqamli texnologiyalar asosida targ'ib qilish mexanizmini takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Samarqand – 2024. 28 b.

5 И.С.Очилов. Кластер тизимида инновацион самарадорлик масалалари. "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" илмий электрон журналы. № 2, март-апрель, 2019 йил. 1-9 б., Delgado, M. (2020). The Co-location of Innovation and Production in Clusters. Industry and Innovation, 27(8), 842-870., M.Худойқулов. (2024). Кластер тизимининг иқтисодий ва технологик жараёнларини самарали шакллантириш тамойиллари. Iqtisodiyot va ta'lim, 25(2), 256–263., Инновациялар ва кластерлаштириш иқтисодий тараққиёт кафолати / Б.Усмонов, Ф.Раҳимов, У.Шукуриллаев. – Тошкент : KALEON PRESS, 2022. – 176 б.

6 To'xliyev N., Xolmatov N., Ermamatov Sh., Xaqberdiyev Q. O'zbekiston iqtisodiyoti. Darslik. T.: O'zbekiston, 2018.-488 b.

yaqqol tasdiqlaydi. Sohadagi investitsion faollik ham sezilarli darajada oshdi — 2017-yildan 2024-yilgacha xizmatlar sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi 2,2 baravarga o'sib, 112,6 trln. so'mni tashkil etdi. Bu esa, ushbu segmentni mahalliy va xorijiy investorlar uchun jozibador maydonga aylantirdi. Xizmatlar sohasining asosiy tarkibiy qismlari — savdo, transport, moliya, turar-joy va ovqatlanish xizmatlari hisoblanadi. 2024-yilda bozor xizmatlari umumiy hajmidagi ulushi bo'yicha: turar-joy va ovqatlanish xizmatlari — 22,4 foiz, savdo xizmatlari — 18,6 foiz, transport xizmatlari — 17,7 foiz, moliyaviy xizmatlar — 16,5 foizni tashkil qildi. Qolgan muhim yo'nalishlar orasida axborot va aloqa 6,9 foiz, ta'lim 3,9 foiz va boshqa turdagi ijtimoiy xizmatlar alohida o'rin tutadi⁷.

Hududlarda xizmatlar infratuzilmasining takomillashtirilishi, aholi sonining, aholi daromadlarining o'sishi hamda xizmatlar sohasidagi bozor xizmatlari turlarini differentsatsiyasi, diversifikatsiyalashuvi jarayonlarini amalga oshirilishi natijasida xizmatlar sohasida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi yildan-yilga ortib borayotganligini ko'rish mumkin (1-jadval).

1-jadval. Xizmatlar sohasida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi (hududlar kesimida - yillik)⁸ mlrd.so'm hisobida

Hududlar	2014	2016	2018	2020	2022	2024
O'zbekiston Respublikasi	68032,1	97050	150889,8	219978,5	366891	827659,5
Qoraqalpog'iston Respublikasi	2148,1	3100,5	4600,2	6520,3	10595,3	28538,3
Andijon viloyati	4009,1	5765,9	8011,5	11413	17804	42241,7
Buxoro viloyati	3045,6	4756,1	6631,6	9843,1	15848,8	34071,7
Jizzax viloyati	1324,5	2155,3	3283,2	5024,7	8127,3	19745,4
Qashqadaryo viloyati	3391,1	5137,6	7064,1	10349,5	15967,7	43221,1
Navoiy viloyati	1763,1	2593,8	3925,6	5840,5	9322,8	20646,2
Namangan viloyati	2961,2	4408,1	6067,7	8928,6	14693,4	43502,6
Samarqand viloyati	5065,9	7200,5	10043,5	14086,1	22953,6	59604,1
Surxondaryo viloyati	2471,4	3845,3	6079,6	8013,9	12838,4	28381,8
Sirdaryo viloyati	915,8	1355,6	2031,4	3303	5018,8	11789
Toshkent viloyati	5529,5	8112,9	11292,9	16438,3	25919,7	56518,1
Farg'ona viloyati	4472,8	6670,7	9237,9	13694,4	22131,8	55547,7
Xorazm viloyati	2190,7	3119	4562,8	6461,2	10480,4	28720,3
Toshkent shahri	19779,7	29472,7	50176,2	79879,3	144533,7	305277,2

Mazkur jadval tahlili bo'yicha 2014–2024-yillar oralig'ida O'zbekiston Respublikasida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi izchil o'sib borgan. 2014-yilda 68,0 trln. so'mni tashkil etgan umumiy ko'rsatkich, 2024-yilga kelib, 827,7 trln. so'mga yetgan bo'lib, bu 12 barobardan ortiq o'sishni anglatadi. Bu jarayon mamlakatda xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushi tobora ortib borayotganini ko'rsatadi.

Hududlar kesimida katta o'sish Toshkent shahri hissasiga to'g'ri keladi, mazkur hududda bozor xizmatlari hajmi 10 yil davomida 19779,7 mlrd. so'mdan 305277,2 mlrd. so'mga oshgan. Bu markaz hudud sifatidagi iqtisodiy faollik, aholi zichligi, aholi daromadlarining nisbatan yuqoriligi, ta'lim, moliyaviy xizmatlar hamda infratuzilma darajasining rivojlanganligi bilan izohlanadi.

Toshkent viloyati, Samarqand, Farg'ona, Andijon va Namangan viloyatlarida ham xizmatlar ko'lamini keskin oshgan. Masalan, Farg'ona viloyatida bu ko'rsatkich 4472,8 mlrd. so'mdan 55547,7 mlrd. so'mga yetgan.

Aholi soni nisbatan kam bo'lgan hududlarda — masalan, Sirdaryo viloyatida nisbatan past ko'rsatkichlar kuzatiladi. 2014-yildagi 915,8 mlrd. so'mlik hajm, 2024-yilda 11789 mlrd. so'mga oshgan bo'lsa-da, boshqa viloyatlarga nisbatan sezilarli orqada qolmoqda.

Qoraqalpog'iston Respublikasi, Xorazm va Jizzax viloyatlarida ham o'sish kuzatilgan bo'lishiga qaramasdan, ular bozor xizmatlari bo'yicha respublika o'rtacha darajasidan past ko'rsatkichlarni qayd etmoqda. Bu hududlarda

⁷ <https://review.uz/oz/post/infografika-razvitie-sfer-uslug-v-uzbekistane-v-20172024-gg>

⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari. www.stat.uz

xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirish, aholi bandligini oshirish va investitsiyalar oqimini kuchaytirish bo'yicha vazifalar muhim masala bo'lib qolmoqda.

Umuman olganda, 2014–2024-yillar davomida barcha hududlarda xizmatlar sohasida o'sish qayd etilgan bo'lib, bu milliy iqtisodiyotda xizmatlar sohasining barqaror rivojlanayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, mintaqalar o'rtasida mavjud tafovutlarni kamaytirish va kam rivojlangan hududlarda xizmatlar salohiyatini oshirish bo'yicha qo'shimcha strategik chora-tadbirlar ham talab etiladi.

Jami ko'rsatilgan bozor xizmatlarida muhim ahamiyatga ega bo'lgan ta'lim xizmatlari bozori boshqa turdagi xizmatlarga nisbatan samaradorlik natijalari bir muncha pastroq ko'rsatkichlarni namoyon etmoqda (2-jadval).

2-jadval. Ta'lim sohasidagi xizmatlar hajmi (yillik, hududlar kesimida) mlrd.so'm hisobida

	2020	2021	2022	2023	2024
O'zbekiston Respublikasi	8539,4	12102,5	15858,4	24533,1	31975
Andijon viloyati	473,3	631,3	951,1	1258,2	1573,6
Buxoro viloyati	517,3	723,6	773,3	1243,7	1619,5
Jizzax viloyati	232,4	333,1	412,9	500,5	480,7
Qashqadaryo viloyati	373,3	498,4	647	973,1	1282,9
Navoiy viloyati	209,3	273,8	360,2	566,3	436,3
Namangan viloyati	402,4	575,8	743,2	1140,1	1600,1
Samarqand viloyati	694,2	1003,5	1202	1994,7	2594,7
Surxondaryo viloyati	323,3	481,5	673,5	787	846,8
Sirdaryo viloyati	138,9	199,2	213,8	260,3	309,3
Toshkent viloyati	401,3	512,6	650,6	1001	1746,2
Farg'ona viloyati	564,3	950,5	1066,8	1451,4	1754,3
Xorazm viloyati	315,4	375,9	575,2	733,6	884,9
Toshkent shahri	3524,8	4975,1	6894,7	11812,1	15922,6

Mazkur holatlarga sabablar sifatida quyidagilarni, xususan, ta'lim sohasiga xususiy kapital va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning nisbatan kamligi, asosiy moliyalashtirish manbai davlat byudjeti bo'lib qolishi, ta'lim xizmatlari asosan ijtimoiy xarakterga ega ekanligi, narx mexanizmlari boshqa xizmat turlari (masalan, transport, turizm, savdo) kabi nisbatan erkin shakllanmasligi, aholining ma'lum qismida pullik ta'lim xizmatlarini xarid qilish imkoniyatining cheklanganligi, ta'lim xizmatlaridan olinadigan natijalar (kadrlar sifati, inson kapitali) uzoq muddatda namoyon bo'lishi, shu sababli qisqa muddatda iqtisodiy samaradorlikning nisbatan past ko'rinishi, xususiy ta'lim muassasalari soni oshib borayotgan bo'lsa-da, ularning bozorga ta'siri nisbatan cheklanganligi, innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ko'lamiga keng masshtabda emasligi, iqtisodiyotning raqamlashtirilishi sharoitida ta'lim xizmatlarining sifati mehnat bozori talablaridan nisbatan ortda qolishi kabi muammoli vaziyatlarni keltirish mumkin.

Shu bois, bu sohada strategik takomillashgan yondashuvlarni, xususan, klasterlash mexanizmlarini joriy etish, xususiy sektor ishtirokini kengaytirish, innovatsiyalarni joriy etish orqali samaradorlikni ta'minlash chora-tadbirlarini amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Mazkur 2-jadval bo'yicha 2020–2024-yillar oralig'ida O'zbekiston Respublikasida ta'lim xizmatlari bozorida barqaror o'sish kuzatilganini ko'rish mumkin. Agar 2020-yilda umumiy xizmatlar hajmi 8,5 trln. so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 31,9 trln. so'mga yetgan, ya'ni deyarli 4 barobar o'sish ta'minlangan. Bu o'zgarishlarga sabab sifatida ta'lim sohasiga bo'lgan davlat siyosati va yillar davomida xususiy investitsiyalarning ortib borayotganligini, shuningdek, aholi sonining o'sishi hamda ta'limga bo'lgan ehtiyoji va talabining ortganini keltirish mumkin.

Hududlar kesimida eng yuqori o'sish Toshkent shahrida kuzatilgan bo'lib, mazkur hududda 2020-yildagi 3,5 trln. so'mlik ta'lim xizmatlari 2024-yilda 15,9 trln. so'mga yetgan. Bu hajm respublika bo'yicha jami xizmatlarning qariyb 50 foizidan ortig'ini tashkil etadi. Toshkent shahri ta'lim infratuzilmasi, xususiy oliy ta'lim muassasalari va xalqaro ta'lim tarmoqlarining faol rivojlanishi bilan ajralib turishini muhim omillar sifatida keltirish mumkin.

Samarqand, Farg'ona, Toshkent viloyatlari va Namangan viloyatlarida ham yuqori o'sish qayd etilgan. Masalan, Farg'ona viloyatida ko'rsatkich 2020-yildagi 564,3 mlrd. so'mdan, 2024-yilda 1754,3 mlrd. so'mga oshgan.

Nisbatan past ko'rsatkichlar Sirdaryo, Jizzax va Navoiy viloyatlarida kuzatilgan. Sirdaryo viloyatida 2024-yilda ta'lim xizmatlari hajmi 309,3 mlrd. so'mni tashkil qilgan bo'lib, bu respublika bo'yicha eng past natijadir. Bu holat ushbu hududlarda ta'lim xizmatlari infratuzilmasini, xususi ta'lim xizmatlari va ta'limga bo'lgan talab darajasini oshirish bo'yicha qilinadigan ishlar mavjudligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, barcha hududlarda ta'lim xizmatlari hajmida ijobiy o'sish kuzatilgan. Bu mamlakatda ta'lim sektorining raqobatbardoshligini oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish va xalqaro ta'lim standartlariga moslashuv siyosati natijasidir. Shu bilan birga, past ko'rsatkichli hududlarda ta'lim infratuzilmasiga sarmoyalarni ko'paytirish va mahalliy xususi ta'lim loyihalarini rag'batlantirish chora-tadbirlarini ko'rish maqsadga muvofiqdir.

Bevosita ta'lim xizmatlarini o'zini tahlilini ko'riladigan bo'lsa ularning jami ko'rsatilgan bozor xizmatlaridagi ulushi so'nggi yillarda quyidagi ko'rsatkichlarni namoyon etgan (3-jadval).

3-jadval. Ta'lim xizmatlari hajmining ko'rsatilgan jami bozor xizmatlaridagi ulushi (yillik)

Yil	Ko'rsatilgan jami bozor xizmatlari hajmi (mlrd.so'm)	Ta'lim xizmatlari hajmi (mlrd.so'm)	Jami xizmatlar hajmidagi ulushi (%)
2020	219978,5	8 539,4	3,88
2021	284388,1	12 102,5	4,26
2022	366891	15 858,4	4,32
2023	649806,4	24 533,1	3,78
2024	827659,5	31 975,0	3,86

Jadval tahlili bo'yicha 2020–2024-yillar davomida O'zbekistonda ta'lim xizmatlari hajmi barqaror o'sib borgan. Agar 2020-yilda bu ko'rsatkich 8 539,4 mlrd. so'mni tashkil qilgan bo'lsa, 2024-yilga kelib, u 31 975,0 mlrd. so'mga yetgan, ya'ni besh yil davomida deyarli 4 barobarga o'sgan. Bu ta'limga bo'lgan talabning oshganini, aholining ta'lim xizmatlariga qiziqishi ortib borayotganini va davlatning ushbu sohaga ajratayotgan resurslarining kengayganini ko'rsatadi.

Biroq, ta'lim xizmatlarining jami xizmatlar hajmidagi ulushi nisbatan barqaror bo'lib qolmoqda — 2020-yildagi 3,88 foiz ko'rsatkich 2024-yilda ham deyarli o'zgarmay, 3,86 foizni tashkil qilgan. Bu esa, ta'lim sektori o'sayotgan bo'lsa-da, boshqa xizmat sohalarining, xususan, turar-joy va ovqatlanish xizmatlari, transport, savdo, aloqa hamda moliyaviy xizmatlarining ham tez sur'atlarda rivojlanayotganini, mazkur xizmat turlarida raqamlashtirish, modernizatsiya hamda xalqarolashuv jarayonlarining intensivlashib borayotganini anglatadi.

Umuman olganda, ta'lim xizmatlarining o'sish sur'ati ijobiy baholanadi, ammo uning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish, raqobatbardoshligi hamda ta'lim sifatini ta'minlash uchun strategik yondashuvlar, klasterlashuv, raqamlashtirish, xalqarolashuv, ta'limning keng turlarini, xususan masofaviy hamda dual ta'lim tizimlarini keng joriy qilish, ta'limga innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish va xususi sektor ishtirokini kuchaytirish chora-tadbirlarini amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Ta'lim tizimida ta'lim tashkilotlari tomonidan an'anaviy ravishda faoliyat davomida bir qancha turdagi ta'lim xizmatlari ko'rsatiladi, xususan daromadlilik darajasi yuqoriligi bo'yicha xususi oliy ta'lim xizmatlari, xususi maktablar va litseylar, chet tillarini o'qitish markazlari, professional o'quv markazlari va kurslar, onlayn ta'lim platformalari, davlat oliy o'quv yurtlari (kontrakt asosida), davlat maktablari (bepul ta'lim asosida), ta'lim bo'yicha konsalting va viza xizmatlari, maktabgacha ta'lim muassasalari (xususi bog'chalar) xizmatlari va boshqa turdagi xizmatlardan iborat.

Bu o'rinda oliy ta'limning ta'lim xizmatlari tarkibidagi faoliyati muhim ahamiyatga ega, xususan, OTMlar ta'lim klasteri yadrosi sifatida faoliyat olib borishi jarayonida ularning xizmat turlari hamda sifati va raqobatbardoshligi bir muncha ijobiy natijalarni keltirishi mumkin. Ular tomonidan quyidagi xizmatlar, ya'ni to'lov-kontrakt asosida ta'limning turli darajadagi xizmatlari; xalqaro ta'lim dasturlari va qo'shma fakultetlar doirasidagi ta'lim xizmatlari; ixtisoslashtirilgan qisqa muddatli kurslar va malaka oshirish dasturlari; ilmiy-tadqiqot ishlari va grantlar asosidagi ta'limiy-ilmiy xizmatlar; ta'lim, tadbirkorlik hamda biznes bo'yicha konsalting va ekspertiza xizmatlari; OTMning asosiy kampuslari, ARMLari hamda axborot texnologiyalari va ilmiy markazlari doirasidagi ijara va infratuzilmaviy xizmatlar hamda o'quv-uslubiy ta'minot doirasidagi nashr ishlari va IT mahsulotlar yaratish xizmatlari va boshqalarni keltirish mumkin (4-jadval).

4-jadval. Ta'lim klasteri yadrosi bo'lgan OTMning ta'lim xizmatlari turlari⁹

Ta'lim xizmati turi	OTM	Ta'lim klasteri yadrosi bo'lgan OTM
Asosiy oliy ta'lim xizmatlari (bakalavriat, magistratura, doktorantura)	Ha	Ha
Ilmiy tadqiqotlar va ilmiy ishlanmalar bo'yicha xizmatlar	Cheklangan, individual ilmiy loyihalar doirasida	Hamkorlikdagi yirik loyihalar, ko'p tomonlama ilmiy hamkorlik
Kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash	Torroq miqyosda, faqat o'z yo'nalishlari bo'yicha	Turli sohalarni qamrab oluvchi kompleks dasturlar orqali
Startap va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash	Cheklangan, ilmiy va infratuzilmaviy shart-sharoitlarni nisbatan kamligi	Inkubatorlar, texnoparklar, investorlar bilan ishlash imkoniyatlari
Korxonalar bilan hamkorlikdagi amaliyotlar	Faoliyati tor sohalarda cheklangan	Ko'plab tarmoq, biznes va ishlab chiqarish korxonalari bilan integratsiyalashgan amaliyotlar
Qo'shma ta'lim dasturlari (diplomlar)	Kam holatlarda mavjud	O'zaro va xorijiy OTMlar bilan keng ko'lamli qo'shma dasturlar
Xalqaro hamkorlik	O'zining individual tashabbuslari bilan chegaralangan	Klaster orqali yirik xalqaro grantlar va almashinuv dasturlariga kirish imkoniyatlari
Hududiy ta'lim va xizmat ko'rsatish salohiyati	O'z faoliyati joylashgan hudud bilan cheklangan	Hududiy iqtisodiyot va ta'lim tarmog'ini to'laqonli qamrab olish imkoniyati
Tadbirkorlikni rivojlantirish	Kamroq holatlarda mavjud	O'zaro hamkorlikda yangi biznes-modellarni ishlab chiqish va joriy qilish
Kasbiy ko'nikmalarni oshirish markazlari	Cheklangan doirada	O'zaro resurslardan foydalanib ko'proq sohalarni qamrab oladi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi jadval tahlilidan ko'rinib turibdiki, OTMlar ta'lim klasteri yadrosi sifatida faoliyat olib borganida ularning xizmat ko'rsatish imkoniyatlari va sifati sezilarli darajada kengayadi. OTMlarda esa, asosan o'z resurslari bilan nisbatan cheklangan holatda xizmat ko'rsatishi, ularning ilmiy, amaliy va xalqaro faoliyatlari individual tashabbuslarga bog'liq ekanligi namoyon bo'lmoqda. Aksincha, klaster shaklida faoliyat olib boriladigan tizimda esa, ilmiy-tadqiqot, startaplar va xalqaro hamkorlik birmuncha kengayadi; talabalar uchun malaka oshirish, amaliyot va ish bilan ta'minlanish imkoniyatlari ortadi; ta'lim sifati, innovatsion yondashuv va hududiy iqtisodiyotga ta'sir ham kuchayadi. Natijada xizmatlar sohasida ta'lim xizmatlarining ulushi ham ortib boradi.

Taklif va tavsiyalar o'rnida mintaqalar o'rtasida mavjud tafovutlarni kamaytirish va kam rivojlangan hududlarda xizmatlar salohiyatini oshirish bo'yicha qo'shimcha strategik chora-tadbirlar sifatida hududlarda ta'lim klasterlarini tashkil etish, shakllanishi va takomillashishi uchun zarur shart-sharoitlarni yo'lga qo'yish, OTMlarning hamda klaster ishtirokchilarining ta'lim klasterini tashkil etish bo'yicha xususiy tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini amalga oshirish, keng miqyosda ta'lim sohasida klasterlash mexanizmlarini joriy etish, xususiy sektor ishtirokini kengaytirish, innovatsiyalarni joriy etish orqali samaradorlikni ta'minlash chora-tadbirlarini amalga oshirishni keltirish mumkin.

Shu bilan birga, past ko'rsatkichli hududlarda ta'lim infratuzilmasiga sarmoyalarni ko'paytirish va mahalliy xususiy ta'lim loyihalarini rag'batlantirish chora-tadbirlarini amalga oshirish ham samarali natijalarni ta'minlashi mumkin.

Shuningdek, ta'lim klasterlari orqali ta'lim tizimida resurslardan birgalikda foydalanish, hamkorlikda o'qitish va qo'shma ta'lim dasturlarini yo'lga qo'yish OTMlar o'rtasidagi raqobatni emas, balki hamkorlikni rivojlantiradi. Bu esa, O'zbekiston ta'lim tizimining strategik maqsadlariga erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

⁹ Muallif tomonidan tuzilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. To'xliyev N., Xolmatov N., Ermamatov Sh., Xaqberdiyev Q. O'zbekiston iqtisodiyoti. Darslik. T.: O'zbekiston, 2018.-488 b.
2. H.Tўхлиев., Қ.Қуролов. Ўзбекистонда олий таълим тизими ривожланиши миқдор ва сифат баҳолаш / Монография/ "Ilm-Ziyo-Zakovat" нашриёти, Тошкент – 2018. 128 б.
3. И.С.Очилов. Кластер тизимида инновацион самарадорлик масалалари. "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" илмий электрон журнали. № 2, март-апрель, 2019 йил. 1-9 б.
4. Инновациялар ва кластерлаштириш иқтисодий тараққиёт кафолати / Б.Усмонов, Ф.Раҳимов, У.Шуқуриллаев. – Тошкент : KALEON PRESS, 2022. – 176 б.
5. A.A. Khamidova. Organizational-economic mechanism of educational services market development. Journal of Humanity and Intelligence. № 02/06. 2023. 317-319 p.
6. J.G'afforov. (2024). Raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'lim xizmatlari sohasining umumiy ko'rinishi. Iqtisodiyot va ta'lim, 25(2), 270–274.
7. M.Худойкулов. (2024). Кластер тизимининг иқтисодий ва технологик жараёнларини самарали шакллантириш таъйинлари. Iqtisodiyot va ta'lim, 25(2), 256–263.
8. B.Sh.Musayev. Oliy ta'lim xizmatlarini raqamli texnologiyalar asosida targ'ib qilish mexanizmini takomillashtirish. 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti 08.00.11 – Marketing. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Samarqand – 2024. 28 b.
9. Delgado, M. (2020). The Co-location of Innovation and Production in Clusters. Industry and Innovation, 27(8), 842-870.
10. Yuzhuo Cai1, Cui Liu. The roles of universities in fostering knowledge-intensive clusters in Chinese regional innovation systems. Science and Public Policy (2014) pp. 1–15 doi:10.1093/scipol/scu018.
11. Типология университетов, модели и инструменты организационного развития. Под ред. В.С. Ефимова. – Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2018. – 52 с.
12. <https://review.uz/oz/post/infografika-razvitie-sfer-uslug-v-uzbekistane-v-20172024-gg>.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari. www.stat.uz

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>